

ADVIES

CRB 2017-2666

Hervorming van het vennootschaps- en verenigingsrecht
(vervolgadvies)

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

**Advies hervorming van het vennootschaps- en verenigingsrecht
(vervolgadvies)**

**Brussel
05.12.2017**

Inbehandelingneming

Het dagelijks bestuur van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) heeft tijdens zijn vergadering van 21 juni 2017 beslist dat de leden van de subcommissie Vennootschapsrecht zullen bekijken of ze voldoende gemeenschappelijke boodschappen kunnen formuleren over het initiatief van minister van Justitie Koen Geens om het vennootschaps- en verenigingsrecht grondig te hervormen, om daarna deze gemeenschappelijke boodschappen op te nemen in een CRB-initiatiefadvies terzake.

Op 20 september 2017 heeft de CRB een eerste advies uitgebracht, waarbij het zich heeft beperkt tot een aantal gemeenschappelijke boodschappen met betrekking tot boek 3 'De jaarrekening' van het voorontwerp van wet, alsook een aantal punten uit de overige boeken waarover de sociale gesprekspartners, vertegenwoordigd in de CRB, binnen een relatief korte termijn overeenstemming konden vinden¹. In dat advies werd reeds aangegeven dat over de andere boeken van het voorontwerp van wet eventueel later nog een tweede advies volgt.

Om dit tweede ontwerpadvies voor te bereiden is de subcommissie bijeengekomen op 31 augustus, 12 september en 3, 24 en 27 oktober en 10, 17 en 29 november 2017. De subcommissie heeft zich hiervoor gebaseerd op de versie van het voorontwerp van wet dat op 20 juli 2017 in eerste lezing op de Ministerraad is goedgekeurd.

Het ontwerpadvies werd op 5 december 2017 voorgelegd aan de plenaire vergadering, die het heeft goedgekeurd.

---

¹ <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc17-2017.pdf>

Inleiding

Het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht² verenigt professoren en onderzoekers van alle Rechtsfaculteiten van het land en treedt op als reflectiekamer over vragen van vennootschapsrecht. Op 28 maart 2014 hebben de stichtende leden tijdens een colloquium het verslagboek 'De modernisering van het vennootschapsrecht' voorgesteld, waarin zij de krachtlijnen schetsen van wat volgens hen een modernisering van het Belgische vennootschapsrecht moet inhouden. Het Centrum heeft in juli 2015 een beleidsnota aan de Minister van Justitie overhandigd³. Deze nota werd op 6 oktober 2015 in de Commissie voor handels- en economisch recht van de Kamer van volksvertegenwoordigers besproken⁴, waarna een expertenwerkgroep werd opgericht teneinde dit voorontwerp van wet voor te bereiden.

Het voorontwerp van wet tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen vertrekt aldus, volgens de Memorie van Toelichting, vanuit de vaststelling dat het Belgische vennootschapsrecht niet langer aan de noden van een modern ondernemingsklimaat voldoet. Bijgevolg wordt beoogd het Belgische vennootschapsrecht grondig te hervormen, waarbij de ondernemingen een modern, aangepast en efficiënt wettelijk instrument zou worden aangeboden en ons land een aantrekkelijke en competitieve vestigingsplaats voor ondernemingen zou worden.

Volgens de memorie van toelichting beoogt dit voorontwerp van wet het vennootschapsrecht te moderniseren aan de hand van drie krachtlijnen, met name door een doorgedreven vereenvoudiging door te voeren, door te kiezen voor meer aanvullend recht en flexibiliteit, en door te kiezen voor nieuwe rechtsregels die moeten helpen om het hoofd te bieden aan, voornamelijk, Europese evoluties en nieuwe tendensen.

Het wetboek is ingedeeld in vijf delen. Deel 1 bevat algemene bepalingen die (potentieel) gelden voor zowel vennootschappen, verenigingen en stichtingen (boeken 1 tot en met 3). Boek 1 bevat voornamelijk definities, waarbij het nastreven van winstuitkering voortaan het enige criterium van onderscheid vormt tussen vennootschappen en verenigingen en stichtingen. Boek 2 bevat bepalingen over de naam van de rechtspersoon, de oprichting en de openbaarmakingsformaliteiten, de nietigheid, het bestuur en de bestuurdersaansprakelijkheid, de geschillenregeling, de ontbinding en de vereffening. Boek 3 bevat het jaarrekeningrecht.

Deel 2 behandelt de voorschriften specifiek voor vennootschappen (boeken 4 tot en met 8). Boek 4 regelt de maatschap, de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap, boek 5 de besloten vennootschap, boek 6 de coöperatieve vennootschap, boek 7 de naamloze vennootschap en boek 8 de erkenning van vennootschappen.

Deel 3 regelt de verenigingen en stichtingen (boeken 9 tot en met 11). Boek 9 behandelt de vzw, boek 10 de IVZW en boek 11 de stichtingen.

Deel 4 handelt over de herstructurering en de omzetting. Boek 12 omvat de herstructurering van vennootschappen, boek 13 de inbreng om niet van een gemeenschap of van een bedrijfstak door een vereniging of stichting, en boek 14 de omzetting van vennootschappen.

---

² <http://www.bcv-cds.be/index.html>.

³ http://www.bcv-cds.be/files/bcv_nota_minister_justitie_nl_20151002.pdf.

⁴ http://www.bcv-cds.be/files/bcv_cds_54K1500001.pdf.

Deel 5 bevat de Europese rechtsvormen, met in boek 15 de Europese vennootschap, boek 16 de Europese coöperatieve vennootschap en boek 17 de Europese politieke partij en de Europese politieke stichting.

Tot slot wordt voorzien in overgangstermijnen waarbinnen de vennootschappen en verenigingen zich aan het nieuwe recht kunnen aanpassen.

ADVIES

1 Voorafgaande beschouwingen

De Raad wenst te verduidelijken dat in dit advies alleen de standpunten, bedenkingen, vraagstellingen... zijn opgenomen waaromtrent de leden en hun respectievelijke organisaties een consensus hebben kunnen bereiken. Hij benadrukt bijgevolg dat het ontbreken van opmerkingen over andere delen en boeken geenszins een standpuntbepaling (goedkeuring of afkeuring) inhoudt over deze andere delen en boeken, noch dat over de wel besproken bepalingen de leden en hun respectievelijke organisaties geen bijkomende opmerkingen zouden kunnen formuleren.

De Raad herhaalt zijn opmerking uit het vorige advies, met name dat deze hervorming onvermijdelijk ook gevolgen met zich meebrengt op andere domeinen (bijvoorbeeld fiscaliteit, sociale wetgeving, subsidies...), die vaak ook op een ander beleidsniveau geregeld worden (bijvoorbeeld inzake de toegang tot het beroep), waardoor heel wat regelgeving aangepast dient te worden. Ook voor publieke rechtspersonen die in de regio's werden of worden opgericht kan de hervorming wijzigingen teweegbrengen⁵. De Inspectie van Financiën verwijst verder ook naar het feit dat op sommige rechtspersonen sui generis de gemeenrechtelijke regels van een weldra opgeven vennootschapsvorm (bijvoorbeeld de CVBA voor wat betreft de Vlaamse intergemeentelijke samenwerkingsverbanden⁶) toepasselijk werden gemaakt. Deze aanpassingen kunnen beperkt zijn tot louter terminologische wijzigingen, maar kunnen soms ook meer fundamentele implicaties met zich meebrengen. De Raad stelt vast dat hij geen overzicht heeft ontvangen van te wijzigen regelgeving. De Raad vraagt zich dan ook af of een dergelijke analyse, over de grenzen van het vennootschaps- en verenigingsrecht heen, heeft plaatsgevonden. Hij beklemtoont het belang van deze analyse, waardoor bijgevolg niet overhaast te werk mag worden gegaan. Dezelfde opmerking van interbestuurlijke coördinatie en informatie-uitwisseling komt tevens voor in het advies van de Inspectie van Financiën.

---

⁵ Zo kunnen in de Vlaamse Gemeenschap voor de in publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen, opgericht op basis van het Kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003, de bepalingen van het Wetboek van Vennootschappen die betrekking hebben op de naamloze vennootschappen van overeenkomstige toepassing zijn, voor de niet bij het Kaderdecreet of bij de statuten geregelde aangelegenheden (Zie onder meer artikel 2 van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Vervoermaatschappij – De Lijn).

⁶ Decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking.

De Raad is tevreden dat zij van de opstellers van het voorontwerp van wet de uitgevoerde regelgevingsimpactanalyse (RIA) hebben ontvangen. De Raad stelt echter vast dat deze RIA vrij summier is, zeker gelet op een hervormingsproject van een dergelijke omvang en met een dergelijke impact. De Raad heeft reeds in eerdere adviezen verwezen naar het belang van een kwaliteitsvolle uitvoering van de RIA's, waardoor de politieke overheid over een zo volledig mogelijk overzicht kan beschikken van de potentiële gevolgen of neveneffecten van de voorgenomen regelgeving (op de economie, het leefmilieu, de sociale aspecten, de overheidsdiensten...) teneinde een gefundeerde beslissing te kunnen nemen⁷.

De Raad vermoedt dat de versie van het voorontwerp van wet waarop hij zich heeft gebaseerd voor dit advies, met name de versie zoals in eerste lezing goedgekeurd op de ministerraad van 20 juli 2017, nog aan wijzigingen onderhevig zal zijn, ten gevolge van het advies van de Raad van State en van dit advies. De Raad vraagt dat hij op de hoogte zou worden gehouden van de verdere evoluties in dit dossier en wenst in elk geval de definitieve versie van het voorontwerp van wet te ontvangen vóór het in tweede lezing op de ministerraad zal worden voorgelegd.

2 Inhoudelijk

2.1 Definities van “genoteerde vennootschappen en organisaties van openbaar belang”

In artikel 1:11 van het voorontwerp van wet wordt een genoteerde vennootschap omschreven als:

“Een vennootschap waarvan de aandelen, winstbewijzen of de certificaten die betrekking hebben op deze aandelen zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt als bedoeld in artikel 2, 3°, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten”

Zoals in de memorie van toelichting wordt omschreven betekent dit, in vergelijking met huidig artikel 4 W. Venn., dat het niet langer volstaat dat de obligaties genoteerd zijn om een genoteerde vennootschap te zijn. In de memorie van toelichting wordt dit gemotiveerd door het feit dat de notering van loutere schuldeffecten geen afwijkende governance-regelingen rechtvaardigt.

In artikel 1:12 van het voorontwerp van wet wordt de definitie van “organisatie van openbaar belang” overgenomen uit het huidig artikel 4/1 W. Venn. Onder punt 1° van deze definitie staan “de genoteerde vennootschappen bedoeld in artikel 1:11. Met andere woorden, een wijziging in de definitie van een genoteerde vennootschap heeft eveneens een invloed op de definitie van een organisatie van openbaar belang.

---

⁷ CRB-advies van 23 oktober 2013 betreffende administratieve vereenvoudiging: voorafgaande regelgevingsimpactanalyse ([CRB 2013-1215](#)), en CRB-advies van 27 april 2016 betreffende de regelgevingsimpactanalyse en de kwaliteit van regelgeving ([CRB 2016-940](#)).

De definitie van een organisatie van openbaar belang werd in huidig artikel 4/1 W. Venn. opgenomen ingevolge de omzetting van de Boekhoudrichtlijn⁸. Onder de definitie van een organisatie van openbaar belang vallen volgens artikel 2, 1) van de richtlijn onder meer:

“Ondernemingen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt van een lidstaat in de zin van artikel 4, lid 1, punt 14), van Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten”

Aldus vallen ook vennootschappen waarvan alleen de obligaties genoteerd zijn onder deze definitie.

Deze definitie van een organisatie van openbaar belang uit de boekhoudrichtlijn is eveneens bepalend voor het toepassingsgebied van de richtlijn niet-financiële informatie⁹, dat een aantal bepalingen uit de Boekhoudrichtlijn wijzigt. Zoals bevestigd door leden van de expertenwerkgroep tijdens een hoorzitting in de subcommissie vraagt de Raad dat het voorontwerp van wet in overeenstemming zou worden gebracht met het Europees recht voor wat betreft de bepalingen ter omzetting van de Boekhoudrichtlijn en de richtlijn niet-financiële informatie. Naast de hierboven uiteengezette juridische argumentatie is de Raad ook van oordeel dat het schrappen van de vennootschappen waarvan alleen de obligaties genoteerd zijn uit het toepassingsgebied voor de niet-financiële verklaring niet wenselijk is. De rapportering van de niet-financiële informatie heeft immers tot doel de investeerders te informeren over het maatschappelijk verantwoord ondernemen van een vennootschap. Hierbij is het irrelevant welke effecten (aandelen, obligaties...) van een vennootschap zijn genoteerd.

Concreet vraagt de Raad dat ook voor de volgende artikelen uit het voorontwerp van wet wordt teruggegrepen naar de definitie van een genoteerde vennootschap in artikel 4 W. Venn. (met bijgevolg ook invloed op de definitie van een organisatie van openbaar belang): de artikelen 3:2, 3:6, 3:8, 3:11, 3:12, 3:27, 3:32 en 3:69.

---

⁸ Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad.

⁹ Richtlijn 2014/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2014 tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU met betrekking tot de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote ondernemingen en groepen.

2.2 *Beperking van bestuurdersaansprakelijkheid*

Terwijl er in het huidige W. Venn. aansprakelijkheidsbepalingen per rechtsvorm bestonden, wordt in het voorontwerp van wet een gemeenschappelijke sokkel gecreëerd die voor alle rechtspersonen geregeld in dat Wetboek zal gelden. Nieuw is dat, naar analogie met onze buurlanden, een positieve omschrijving wordt gegeven van de plicht tot behoorlijke taakvervulling in hoofde van bestuursorganen. Aldus bepaalt artikel 2:52 §1 het volgende:

“Elke bestuurder, zaakvoerder, dagelijks bestuurder, lid van een directieraad of van een raad van toezicht is tegenover de rechtspersoon gehouden tot een behoorlijke vervulling van de hem opgedragen taak.”

De eigenlijke aansprakelijkheidsnorm wordt als volgt omschreven in §2:

“De in §1 bedoelde personen en alle andere personen die ten aanzien van de rechtspersoon werkelijke bestuursbevoegdheid hebben of hebben gehad zijn jegens de rechtspersoon persoonlijk aansprakelijk voor fouten begaan in de uitoefening van hun opdracht. Zij zijn slechts aansprakelijk voor beslissingen, daden of gedragingen die zich kennelijk buiten de marge bevinden waarbinnen normaal voorzichtige en zorgvuldige bestuurders, geplaatst in dezelfde omstandigheden, redelijkerwijze van mening kunnen verschillen.

Indien het bestuursorgaan een college vormt, is hun aansprakelijkheid voor de beslissingen of nalatigheden van dit college hoofdelijk.

Zelfs indien het bestuursorgaan geen college vormt, zijn diens leden zowel jegens de rechtspersoon als jegens derden hoofdelijk aansprakelijk voor alle schade die het gevolg is van overtreding van de bepalingen van dit wetboek of van de statuten van de rechtspersoon.

Wat fouten bedoeld in de vorige twee leden betreft waaraan zij geen deel hebben gehad, zijn zij van hun aansprakelijkheid ontheven indien zij de beweerde fout hebben gemeld aan alle andere zaakvoerders of bestuurders, of, in voorkomend geval, aan het collegiaal bestuursorgaan en aan de raad van toezicht. Indien de mededeling gebeurt aan een collegiaal bestuurs- of toezichtsorgaan, wordt de mededeling, evenals de bespreking waartoe zij aanleiding geeft, opgenomen in de notulen.”

Nieuw is dat in artikel 2:53 §1 van het voorontwerp van wet een beperking wordt ingevoerd van het bedrag waarvoor een bestuurder aansprakelijk kan worden gesteld. Voor de hoogte van de maximale aansprakelijkheid worden de rechtspersonen in diverse categorieën ingedeeld, waarbij de aansprakelijkheidsbedragen steeds hoger zijn naarmate de grootte van de ondernemingen. Voor deze indeling in categorieën worden de criteria balanstotaal en omzet exclusief BTW gebruikt op basis waarvan micro-entiteiten, kleine en grote vennootschappen van elkaar worden onderscheiden. Het laagste aansprakelijkheidsbedrag is 125.000 euro voor de zeer kleine VZW's en KMO's (cijfers gehalveerd ten aanzien van micro-entiteiten). Daarna volgt 250.000 euro (rechtspersonen volgens criteria voor micro-entiteiten), 1 miljoen euro (rechtspersonen volgens de criteria voor kleine vennootschappen), 3 miljoen euro (rechtspersonen volgens de criteria voor grote vennootschappen) en 12 miljoen euro (voor alle organisaties van openbaar belang en de rechtspersonen met een balanstotaal van minstens 43 miljoen euro en/of een omzet exclusief BTW op jaarbasis van 50 miljoen euro).

Volgens §2 van hetzelfde artikel geldt deze aansprakelijkheidsbeperking zowel tegen de rechtspersoon als tegenover derden, ongeacht de aard van de fout (gewone of (kennelijk) grove fout) en ongeacht de contractuele, extracontractuele of andere grondslag van de aansprakelijkheidsvordering. De aansprakelijkheidsbeperking geldt dus ook voor burgerlijke vorderingen wegens strafbare feiten.

Op de aansprakelijkheidsbeperking gelden drie uitzonderingen. De aansprakelijkheidsbeperking geldt niet in geval van bedrieglijk opzet in hoofde van de persoon die aansprakelijk wordt gesteld. De aansprakelijkheidsbeperking is eveneens niet van toepassing wanneer de bestuurder aan wettelijke garantieverplichtingen is onderworpen en op de hoofdelijke aansprakelijkheid als bedoeld in artikel 442quater van het Wetboek van inkomstenbelastingen 1992 (bedrijfsvoorheffing) en artikel 93undeciesC van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde (btw-schulden).

Nog steeds volgens §2 gelden de maximale bedragen voor alle aansprakelijk gestelde leden van bestuurs- of toezichtsorganen samen. Zij gelden per feit of geheel van feiten dat aanleiding kan geven tot aansprakelijkheid, ongeacht het aantal eisers of vorderingen.

Volgens de memorie van toelichting wil het voorontwerp van wet een evenwicht realiseren tussen effectieve aansprakelijkheidsregels en een redelijke voorspelbaarheid van de financiële omvang van de aansprakelijkheid. Terwijl artikel 2:53 aldus de hoogte van de aansprakelijkheid beperkt, wil artikel 2:54 van het voorontwerp van wet vermijden dat de bestuurder het aansprakelijkheidsrisico via contractuele mechanismen uitschakelt of op de rechtspersoon afwentelt. Bijgevolg mag de aansprakelijkheid van een bestuurder, zaakvoerder, dagelijks bestuurder, lid van een directieraad of raad van toezicht niet verder worden beperkt dan vermeld in artikel 2:53. De rechtspersoon, zijn dochtervennootschappen of de door hem gecontroleerde entiteiten mogen de in het eerste lid vermelde personen niet vooraf exonereren of vrijwaren voor hun aansprakelijkheid jegens de rechtspersoon of jegens derden. Het blijft wel toegestaan dat de rechtspersoon zijn bestuurders op zijn kosten verzekert bij een verzekeringsonderneming.

Binnen de Raad bestaat geen eensgezindheid met betrekking tot de wenselijkheid van de invoering van de aansprakelijkheidsbeperkingen en het verbod op exoneratie- en vrijwaringsbedingen. De Raad wenst niettemin de volgende vaststellingen te maken:

- In de memorie van toelichting wordt de invoering van de aansprakelijkheidsbeperking onder meer gemotiveerd door de noodzaak aan een betere, blijvende verzekerbaarheid van het bestuurdersaansprakelijkheidsrisico. Zoals uiteengezet door de leden van de expertenwerkgroep tijdens de hoorzitting in de subcommissie, kan de betere verzekerbaarheid van de bestuurdersaansprakelijkheid er enerzijds toe leiden dat schuldeisers het hen door de rechter toegewezen bedrag ook effectief kunnen verkrijgen. Anderzijds het advies van de Inspectie van Financiën stelt vast dat deze motivering hoewel objectief correct, niet als overtuigend wordt beschouwd. Tenslotte stelt de Raad vast dat alle schade boven het maximumbedrag van de aansprakelijkheidsbeperking niet recupereerbaar is ten aanzien van het bestuursorgaan en ten laste valt van het slachtoffer;
- De invoering van de aansprakelijkheidsbeperking kan ertoe leiden dat rechtspersonen gemakkelijker (onafhankelijke) bestuurders zullen kunnen aantrekken, hetgeen het bestuur en de werking van de rechtspersoon ten goede zou kunnen komen. De Raad wijst er evenwel op dat de bestuurder als zelfstandige ook nu reeds over de beschermingsmaatregelen in het insolventierecht beschikt, en de mogelijkheid heeft om zijn gezinswoning onbeslagbaar te laten verklaren;

- De invoering van de aansprakelijkheidsbeperking wordt verder gemotiveerd door de verwijzing dat zo aansluiting gevonden wordt bij de aansprakelijkheidsbeperkingen die voor andere beroepsgroepen gelden, zoals voor bedrijfsrevisoren of werknemers. Zo geniet een werknemer in principe van immunititeit van aansprakelijkheid. Op dit principe gelden slechts drie uitzonderingen: bedrog, zware schuld en lichte schuld die eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt (artikel 18 Arbeidsovereenkomstenwet).

Een bestuurder draagt steeds het aansprakelijkheidsrisico zoals omschreven in artikel 2:52 van het voorontwerp van wet, maar het bedrag waarvoor een bestuurder aansprakelijk kan worden gesteld, wordt beperkt, met uitzondering van bewezen bedrieglijk opzet, wanneer hij aan wettelijke garantieverplichtingen is onderworpen of wanneer hij aan de voorwaarden voldoet voor de hoofdelijke aansprakelijkheid in geval van niet-betaling van de bedrijfsvoorheffing of btw-schulden. De Raad merkt op dat hier een verschil in behandeling is tussen enerzijds de hoofdelijke aansprakelijkheid ten aanzien van de fiscus in geval van niet-betaling van de bedrijfsvoorheffing of btw-schulden, en de aansprakelijkheid ten aanzien van de RSZ, zoals bedoeld in artikel XX.226 van het Wetboek van economisch recht. De Raad vraagt dat de fiscus en de RSZ op gelijke voet behandeld zouden worden.

De Raad besluit hieruit dat de situaties wat betreft de aansprakelijkheid van de werknemer en wat betreft de aansprakelijkheid van de bestuurder niet te vergelijken zijn;

- De Raad neemt er akte van dat bij zijn weten België één van de eerste landen zal zijn waar een cijfermatige aansprakelijkheidsbeperking voor bestuurders wordt ingevoerd. De memorie van toelichting lijkt dit ook te suggereren, door te verwijzen naar andere oplossingen die in de ons omringende landen werden genomen om de aansprakelijkheid van bestuurders te beperken, hetzij door de wetgever, hetzij door de rechtspraak. Deze oplossingen zouden volgens de memorie van toelichting bezwaarlijk in het Belgische aansprakelijkheidsrecht kunnen worden overgenomen, vandaar de keuze voor de cijfermatige aansprakelijkheidsbeperking. De Raad betreurt dat dit in de memorie van toelichting niet verder wordt toegelicht. De Raad neemt er tevens akte van dat de bedragen van de aansprakelijkheidsbeperking verschillen naargelang de omvang van de rechtspersoon en dus de grotere maatschappelijke verantwoordelijkheid die hiermee gepaard gaat, en dat volgens de memorie van toelichting deze bedragen zo zijn gekozen dat de aansprakelijkheidsregels hun vergoedende en afschrikwekkende functies kunnen waarmaken, zonder er op gericht te zijn bestuurders persoonlijk te ruïneren.

2.3 Invoering van de statutaire zetelleer

Om de "nationaliteit" van een rechtspersoon of het op haar toepasselijke vennootschaps- of verenigingsrecht te bepalen, wordt in België traditioneel geopteerd voor het recht van de staat waar de werkelijke zetel van de rechtspersoon is gelegen (de zogenaamde werkelijke zetelleer). Andere Europese lidstaten opteren op internationaal vlak echter voor het recht van de staat waar de rechtspersoon haar statutaire zetel heeft (de zogenaamde statutaire zetelleer).

In het voorontwerp van wet wordt nu gekozen voor de invoering van de statutaire zetelleer in België. Aldus bepaalt artikel 2:133 van het voorontwerp van wet dat dit wetboek van toepassing is op rechtspersonen die hun statutaire zetel in België hebben. De toepassing van de statutaire zetelleer door België zal internationaal en dus ook buiten de Europese Unie gelden, zoals het geval is voor de toepassing van de statutaire zetelleer door onder meer Nederland en het Verenigd Koninkrijk.

Binnen de Raad bestaat geen eensgezindheid met betrekking tot de noodzakelijkheid of wenselijkheid van de invoering van statutaire zetelleer. De Raad merkt op dat de meningen binnen de rechtsleer over de statutaire zetelleer en de werkelijke zetelleer verdeeld zijn. Niettemin wenst de Raad de volgende bedenkingen en vragen te formuleren:

- De Raad stelt vast dat in de memorie van toelichting de nadruk wordt gelegd op het feit dat de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie met betrekking tot het vrije verkeer van rechtspersonen de toepassing van de werkelijke zetelleer in België sterk aan banden legt. Ook in het advies van de inspectie van Financiën wordt erop gewezen dat de invoering van de statutaire zetelleer de compliance met het vrij dienstenverkeer binnen de EU verhoogt.

De Raad merkt op dat het Europees Hof van Justitie zich nog niet heeft kunnen uitspreken over de concrete toepassing van de werkelijke zetelleer in België, hoewel er op dit vlak een duidelijke tendens in de rechtspraak van het Hof van Justitie lijkt te bestaan.

De toepassing van de werkelijke zetelleer in België impliceert de verplichting voor een formeel buitenlandse rechtspersoon die haar werkelijke zetel naar België verplaatst om zich te vormen naar een rechtspersoon van Belgisch recht. Dit vormt een belemmering van de vrijheid van vestiging, net zoals dit eveneens geldt voor een Belgische rechtspersoon die haar werkelijke zetel naar het buitenland wil verplaatsen. Belemmeringen op de vrijheid van vestiging kunnen slechts gerechtvaardigd worden op grond van de openbare orde, openbare veiligheid of de volksgezondheid (artikel 52, lid 1 VWEU) of elke andere dwingende reden van algemeen belang, op voorwaarde dat de maatregel op een niet-discriminatoire manier wordt toegepast, en geschikt en proportioneel is (de zogenaamde “rule of reason”). Volgens bepaalde rechtsleer zijn er argumenten te vinden op basis waarvan de Belgische variant van de werkelijke zetelleer deze toets zou doorstaan, maar bestaat hieromtrent geen uitsluitel¹⁰.

- Door de invoering van de statutaire zetelleer in België zal een Belgische vennootschap met haar werkelijke zetel in België kunnen emigreren naar het buitenland zonder nationaliteitswijziging, en zal ook een buitenlandse vennootschap naar België kunnen immigreren zonder nationaliteitswijziging.
- Volgens de Raad merken voorstanders van de invoering van de statutaire zetelleer in de rechtsleer verder onder meer op dat het steeds moeilijker kan worden om de werkelijke zetel te lokaliseren omdat ondernemingen zich steeds anders gaan organiseren en zelden nog één plaats van administratie hebben. Een keuze voor de werkelijke zetelleer komt aldus de rechtszekerheid wat betreft het bepalen van de nationaliteit van de rechtspersoon niet ten goede.
- De Raad merkt op dat de toepassing van de werkelijke zetelleer traditioneel als een vennootschapsrechtelijke antimisbruikbepaling wordt gezien. Immers, zo wordt vermeden dat Belgische ondernemers een rechtsvorm kiezen uit het vennootschapsrecht of verenigingsrecht van een land waarmee het geen enkele feitelijke band heeft, bijvoorbeeld om aan een aantal strengere regels uit het Belgisch vennootschapsrecht of verenigingsrecht te kunnen ontsnappen. De Raad benadrukt het belang van een doorgedreven strijd tegen het frauduleuze gebruik van brievenbusvennootschappen, en dat de voorgestelde aanpassing van de wetgeving daar geen afbreuk aan mag doen¹¹.

---

¹⁰ J. VANANROYE en G. LINDEMANS, “Schuldeisersbescherming in het vennootschapsrecht: een rouwbericht”, *Recht in Beweging* - 24e VRG-Alumnidag. Maklu (Antwerpen), pp. 293-312.

¹¹ Zie in dit kader onder meer de Wet van 17 mei 2017 tot wijziging van diverse wetten met het oog op de aanvulling van de gerechtelijke ontbindingsprocedure van vennootschappen, B.S. 12 juni 2017.

- De Raad stelt vast dat de invoering van de statutaire zetelleer in België zich zou beperken tot de keuze voor het toepasselijke vennootschaps- of verenigingsrecht. Zo blijft in het Belgisch insolventierecht het centrum van de voornaamste belangen als aanknopingspunt behouden. De Raad merkt op dat er zich mogelijke afbakeningsproblemen kunnen voordoen tussen het vennootschapsrecht en het insolventierecht, bijvoorbeeld in het geval van een quasi insolvente vennootschap¹². Om de draagwijdte van de invoering van de statutaire zetelleer te kunnen beoordelen en omwille van de rechtszekerheid acht de Raad het noodzakelijk dat een grondige studie zou worden uitgevoerd naar mogelijke afbakeningsproblemen met andere rechtstakken. Dit is niet alleen het geval inzake het insolventierecht, ook met betrekking tot de gevolgen voor het boekhoudrecht heeft de Raad meer verduidelijking gevraagd. Naast de leden van de expertenwerkgroep heeft de Raad hiervoor een beroep kunnen doen op de heer Jan Verhoeye, voorzitter van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen. De Raad gaat akkoord met het voorstel dat de experten hebben gedaan om, indien de statutaire zetelleer wordt ingevoerd, dit te combineren met een grotere transparantie inzake boekhouding, met name door een neerleggings- en publicatieplicht bij de Balanscentrale van de Nationale Bank in te voeren voor de jaarrekening van bijkantoren van vennootschappen met een statutaire zetel in een niet-EU-land, waarvan de (geconsolideerde) jaarrekening niet werd opgesteld in overeenstemming met Richtlijn 2013/34/EU of op een gelijkwaardige wijze¹³.

De Raad heeft, met behulp van de heer Jan Verhoeye, nagekeken of de vrije keuze van het toepasselijke vennootschapsrecht ten gevolge van de mogelijke invoering van de statutaire zetelleer gevolgen zou hebben voor de huidige bevoegdheden van de ondernemingsraden, waarvan een aantal van deze bevoegdheden in het nieuwe wetboek¹⁴, overgenomen uit het W. Venn., zijn opgenomen, voornamelijk wat betreft de benoeming van de bedrijfsrevisor(en) of de commissaris(sen). De Raad benadrukt dat de invoering van de statutaire zetelleer geen afbreuk mag doen aan deze bevoegdheden van de ondernemingsraden. Uit de gevoerde analyse lijkt dit niet het geval te zijn. Artikel 15bis, tweede lid van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven bepaalt immers dat:

“de opdracht van deze bedrijfsrevisoren ten aanzien van de ondernemingsraad, alsook de voordracht, benoeming, vernieuwing van het mandaat en ontslag van deze bedrijfsrevisoren, wordt beheerst door de artikelen 151 tot 164 van het Wetboek van vennootschappen, met betrekking tot de controle in vennootschappen waar een ondernemingsraad werd opgericht.”

De Raad vraagt wel om in dit wetsartikel de verwijzingen naar de artikelen 151 tot 164 van het Wetboek van vennootschappen te vervangen door de overeenstemmende nieuwe artikelen 3:80 tot 3:92.

De Raad herinnert er ten slotte aan dat, zoals door de heer Verhoeye werd aangegeven, op grond van artikel 18 van het KB van 4 augustus 1996 ook de ondernemingen naar buitenlands recht met een bijkantoor of centrum van werkzaamheid in België verplicht zijn om voor wat hun activiteiten in België betreft een sociale balans neer te leggen.

---

¹² K. MARESCEAU en M. TISON, “Vragen rond de aanknopingspunten in de Europese Insolventieverordening”, Financial Law Institute Universiteit Gent, Working Paper Series 2013-06, december 2013, <http://www.law.ugent.be/fli/wps/pdf/WP2013-06.pdf>.

¹³ cf. artikel 38 van de richtlijn 2017/1132 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 aangaande bepaalde aspecten van het vennootschapsrecht (codificatie): “De openbaarmakingsplicht bedoeld in artikel 37, onder j), heeft betrekking op de boekhoudbescheiden van de vennootschap zoals die zijn opgesteld, gecontroleerd en openbaar gemaakt volgens het recht van de Staat van de vennootschap. Wanneer die bescheiden niet zijn opgesteld in overeenstemming met Richtlijn 2013/34/EU of op gelijkwaardige wijze, kunnen de lidstaten eisen dat de boekhoudbescheiden betreffende de werkzaamheden van het bijkantoor opgesteld en openbaar worden gemaakt.”

¹⁴ Zie de artikelen 3:80, 3:82,3:83, 3:85, 3:86, 3:87, 3:88 en 3:92.

2.4 Taal van de neer te leggen stukken

In het Wetboek van Vennootschappen bepalen de artikelen 67, 85 en 101 dat de neer te leggen stukken, waaronder de jaarrekening en het jaarverslag, opgesteld moeten worden in de taal of in één van de officiële talen van het rechtsgebied waarbinnen de vennootschap is gevestigd. In artikel 2:31, tweede lid van het voorontwerp van wet wordt echter voorzien dat de neer te leggen stukken, al dan niet in elektronische vorm, naar keuze van het bestuursorgaan in het Nederlands, Frans, Duits of Engels worden opgesteld, ongeacht de ta(a)l(en) van de ondernemingsrechtbank waar het dossier wordt gehouden. Evenwel moeten de oprichtingsakten en de akten houdende statutenwijziging worden opgesteld in de taal of in één van de officiële talen van de ondernemingsrechtbank waar het dossier wordt gehouden. In artikel 2:31, eerste lid wordt vermeld dat dit “onverminderd de toepassing van de taalwetgeving” is.

De Raad verwijst naar het advies van de Raad van State wat betreft het nieuwe artikel 2:31. Daarin wordt verwezen naar artikel 129, §1, derde lid, en §2 van de Grondwet, waaruit blijkt dat regelgeving inzake het gebruik van de talen wat het Nederlandse en het Franse taalgebied betreft tot de bevoegdheden van de gemeenschappen behoort, behoudens de uitzonderingen waarin voorzien wordt in paragraaf 2. Volgens de Raad van State moet het ontworpen artikel 2:31 bijgevolg worden herzien.

Artikel 129, §1, derde lid, en §2 van de Grondwet luidt als volgt:

“§ 1. De Parlementen van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap regelen, bij uitsluiting van de federale wetgever, (elk voor zich), bij decreet, het gebruik van de talen voor:

...

3° de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen.

§ 2. Deze decreten hebben kracht van wet, respectievelijk in het Nederlandse taalgebied en in het Franse taalgebied, uitgezonderd wat betreft:

- *de gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat. Voor deze gemeenten kan in de bepalingen betreffende het gebruik van de talen voor de aangelegenheden bedoeld in § 1 geen verandering worden aangebracht dan bij een wet aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bepaalde meerderheid;*
- *de diensten waarvan de werkkring verder reikt dan het taalgebied waarin zij gevestigd zijn;*
- *de door de wet aangewezen federale en internationale instellingen waarvan de werking gemeen is aan meer dan één gemeenschap.”*

Voor het taalgebied Brussel-Hoofdstad geldt artikel 52, §1 van de wetten op het gebruik van talen in bestuurszaken, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 18 juli 1966, dat het volgende bepaalt:

“§ 1. Voor de akten en bescheiden, die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen en voor die welke bestemd zijn voor hun personeel, gebruiken de private nijverheids-, handels- of financiebedrijven de taal van het gebied waar hun exploitatiezetel of onderscheiden exploitatiezetels gevestigd zijn.

In Brussel-Hoofdstad stellen de bedrijven die bescheiden in het Nederlands wanneer zij bestemd zijn voor het Nederlandssprekend personeel en in het Frans wanneer zij bestemd zijn voor het Franssprekend personeel.”

Voor het Nederlandse taalgebied is er het decreet van de Vlaamse Raad van 19 juli 1973 tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de voor de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen. Artikel 5, §1 bepaalt dat:

“§ 1. De te gebruiken taal voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede voor de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen en voor alle documenten die bestemd zijn voor het personeel, is het Nederlands.”

“Sociale betrekkingen” worden in de artikelen 3 en 4 gedefinieerd, waarbij artikel 4 vermeldt dat onder sociale betrekkingen ook de betrekkingen bedoeld worden die op het vlak van de onderneming plaatsvinden in de ondernemingsraad, of in het comité voor preventie en bescherming op het werk.

Op dezelfde wijze, maar voor het Franse taalgebied bepaalt het artikel 2 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 30 juni 1982 inzake de bescherming van de vrijheid van het taalgebruik van de Franse taal in de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsook van akten en documenten van ondernemingen opgelegd door de wet en de reglementen, dat:

“De taal te gebruiken voor de sociale betrekkingen tussen werkgevers en werknemers, alsook voor de akten en documenten der ondernemingen voorgeschreven door de wet en de reglementen in het Frans, onverminderd het bijkomend gebruik van de taal door de partijen gekozen.”

De Raad verwijst eveneens naar het recente advies van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen 2017/12 van 31 mei 2017 over het bijkantoor: Openbaarmakingsverplichtingen – Taal, waarbij de Commissie benadrukt dat ondernemingen zich dienen te houden aan de wettelijke bepalingen inzake het taalgebruik.

De Raad herinnert eraan dat deze documenten een rol te vervullen hebben in het sociaal overleg in de onderneming (ondernemingsraad of het comité voor preventie en bescherming op het werk).

2.5 De besloten vennootschap

2.5.1 Aanvangsvermogen, financieel plan, nettoactief- en liquiditeitstest

Artikel 214 W. Venn. bepaalt dat het maatschappelijk kapitaal van een bvba ten minste 18550 euro moet bedragen. In het voorontwerp van wet wordt de minimumkapitaalplicht echter afgeschaft. Volgens de memorie van toelichting (p. 8) biedt dit minimumkapitaal niet de efficiënte schuldeisersbescherming die men ervan verwachtte. De verdwijning van de minimumkapitaalplicht wordt volgens de memorie van toelichting opgevangen door een vereiste van toereikend aanvangsvermogen (p. 97 van de memorie van toelichting).

In artikel 5:15, 2° van het voorontwerp van wet wordt de oprichtersaansprakelijkheid wegens oprichting van een BV met kennelijk ontoereikend kapitaal (huidig artikel 229, 5° W. Venn.) vervangen door een aansprakelijkheid voor oprichting van de vennootschap met een kennelijk ontoereikend aanvangsvermogen. De oprichters hebben de plicht erop toe te zien dat de vennootschap bij de oprichting over een vermogen kan beschikken dat toereikend is om de voorgenomen bedrijvigheid te voeren (artikel 5:3 voorontwerp van wet). Bij de beoordeling van het toereikend karakter van dit aanvangsvermogen kan naast de eigen middelen onder meer ook rekening worden gehouden met achtergestelde leningen. Aan de oprichtersaansprakelijkheid verandert verder niets: de oprichtersaansprakelijkheid blijft in geval faillissement uitgesproken binnen drie jaar na de oprichting, in geval van een kennelijke ontoereikendheid voor de normale uitoefening van de voorgenomen

bedrijvigheid over ten minste twee jaar. De verplichting om een financieel plan op te stellen is reeds voorzien in artikel 215 W. Venn. Gelet op de vervanging van de minimumkapitaalplicht door de plicht om in een toereikend aanvangsvermogen te voorzien, wordt het financieel plan in artikel 5:4 van het voorontwerp van wet behouden en verscherpt. Dit financieel plan moet vóór de oprichting van de vennootschap worden overhandigd aan de optredende notaris, en omvat een verantwoording van het bedrag van het aanvangsvermogen in het licht van de voorgenomen bedrijvigheid van de vennootschap over een periode van ten minste twee jaar. In de memorie van toelichting wordt aangeraden voor de opstelling van een financieel plan een beroep te doen op de bijstand van een extern expert, ook al is dit niet verplicht.

Als bijkomende compenserende maatregel voor de afschaffing van het kapitaal in de BV worden de uitkeringen aan de aandeelhouders en tantièmes onderworpen aan een dubbele uitkeringstest: een nettoactiefest en een liquiditeitstest. Volgens de memorie van toelichting zijn deze bepalingen essentieel voor de instandhouding van het vermogen van de vennootschap met het oog op de bescherming van de schuldeisers. De nettoactiefest houdt in dat geen uitkering mag geschieden indien het nettoactief van de vennootschap negatief is of ten gevolge daarvan negatief zou worden (artikel 5:121 voorontwerp van wet). Daarnaast heeft het besluit van de algemene vergadering tot uitkering slechts uitwerking nadat het bestuursorgaan heeft vastgesteld dat de vennootschap, volgens de redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen, na de uitkering in staat zal blijven haar schulden te voldoen naarmate deze opeisbaar worden over een periode van ten minste twaalf maanden te rekenen van de datum van de uitkering (de zogenaamde liquiditeitstest, artikel 5:122 voorontwerp van wet).

Een vennootschap kan verschillende soorten schuldeisers hebben: naast de financiële instellingen zijn er eveneens de zogenaamde 'non-adjusting creditors', waaronder klanten, leveranciers en werknemers. De Raad vraagt waakzaam te blijven voor de bescherming van alle schuldeisers.

Het minimumkapitaal van de bvba vervult traditioneel de rol van een zekerheid voor de schuldeisers, waarbij excessief risicogedrag van de aandeelhouders wordt ingetoomd: aandeelhouders moeten zelf een investering doen, die ze verliezen indien de vennootschap insolvent wordt. Hoewel de Raad de vaststelling in de memorie van toelichting deelt dat een minimumkapitaal van 18550 euro niet voldoende schuldeisersbescherming heeft geboden. Een minimumkapitaalverplichting houdt inderdaad weinig rekening met de concrete activiteiten van de vennootschap, maar is wel gemakkelijk toepasbaar en afdwingbaar.

In het voorontwerp van wet krijgt het toereikend aanvangsvermogen een belangrijkere rol voor de schuldeisersbescherming om de juridische realiteit beter te laten aansluiten bij de economische realiteit. De Raad vraagt een preciezere invulling van dit concept in de memorie van toelichting, bijvoorbeeld door erop te wijzen dat voor dit toereikend aanvangsvermogen rekening moet worden gehouden met de economische realiteit (sector, grootte van de onderneming, marktonderzoek...).

Daarnaast stelt zich de vraag naar de toegang tot financiering. Tijdens een hoorzitting van de subcommissie hierover werd door een vertegenwoordiger van Febelfin, de Belgische federatie van de financiële sector, echter benadrukt dat Febelfin geen impact verwacht op de toegang tot financiering door de afschaffing van het minimumkapitaal voor de besloten vennootschap, en dat dit niet zal leiden tot het vragen van bijkomende zekerheden.

In het advies van de Inspectie van Financiën wordt in het algemeen opgemerkt dat de budgettaire consequenties van het voorontwerp van wet in het dossier totaal niet behandeld worden. De Raad ondersteunt de vraag van de Inspectie van Financiën om het dossier, na advies van de Raad van State, opnieuw voor te leggen voor een aanvullend advies van de Inspectie, ditmaal vergezeld van de nodige budgettaire fiches. In het bijzonder vraagt de Raad de mogelijke budgettaire impact voor de overheidsinkomsten te onderzoeken, nu er door het afschaffen van het verplichte minimumkapitaal mogelijks meer vennootschappen zullen worden opgericht en er aldus een verschuiving van de personenbelasting naar de vennootschapsbelasting vastgesteld zou kunnen worden.

De Raad vraagt verder meer verduidelijking bij de praktische uitvoering van de nettoactiefest en liquiditeitstest. Op basis van het huidige voorontwerp van wet zal het voor de microvennootschappen, zoals omschreven in artikel 1:25 van het voorontwerp van wet, moeilijk zijn om te weten wat van hen wordt verwacht bij het uitvoeren van deze tests. Zoals de Inspectie van Financiën in zijn advies terecht aangeeft, wordt bijvoorbeeld niet eenduidig vastgelegd welke liquiditeitstest voorafgaand aan de uitkering van dividenden moet worden gehanteerd (current ratio, quick ratio, ...).

2.5.2 Terminologie

De Raad heeft in het voorontwerp van wet vastgesteld dat de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (bvba) vervangen wordt door de besloten vennootschap (BV). De Raad heeft echter zijn bedenkingen bij de benaming 'besloten vennootschap', en dit om de volgende redenen.

Ten eerste dekt volgens de Raad de benaming 'besloten vennootschap' niet noodzakelijk de lading. Immers, zoals in de memorie van toelichting wordt verduidelijkt, wordt in de definitie van een besloten vennootschap in artikel 5:1 de verwijzing naar het gedwongen besloten karakter van de bvba uit artikel 210 van het huidige W. Venn. weggelaten. Reden hiervoor is, aldus de memorie van toelichting, dat onder de nieuwe wetgeving de aandelen in een BV door de statuten vrij overdraagbaar gemaakt kunnen worden, ook al zal het uitgangspunt de beperkte overdraagbaarheid blijven. Ten tweede is er een gebrek aan coherentie tussen de Nederlandstalige benaming besloten vennootschap (BV) en de Franstalige benaming société à responsabilité limitée (SRL), dat wel een correcte benaming lijkt.

Om begripsverwarring te vermijden en om de coherentie tussen de Nederlandse en Franse benamingen te verzekeren, is de Raad er voorstander van de benaming besloten vennootschap (BV) te vervangen door de letterlijke vertaling van de Franse société à responsabilité limitée (SRL), met name de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (VBA).

2.6 Belangenconflictregering

De Raad merkt op dat de belangenconflictregering, voor het geval een of meer bestuurders een rechtstreeks of onrechtstreeks belang van vermogensrechtelijke aard heeft dat strijdig is met het belang van de vennootschap naar aanleiding van een bepaalde beslissing, werd verduidelijkt en versterkt in vergelijking met het huidige Wetboek van Vennootschappen¹⁵. De Raad is tevreden dat hiermee meer aansluiting wordt gevonden bij de belangenconflictregeringen zoals deze gelden in de meest EU-lidstaten.

---

¹⁵ Dit wordt met name geregeld in de artikelen 5:55 tot 5:57 van het nieuwe Wetboek wat betreft de besloten vennootschap, 7:84, 7:85, 7:102 voor de naamloze vennootschap, 9:8 voor de verenigingen en 11:9 voor de stichtingen.

2.7 De verenigingen en sociale ondernemingen

2.7.1 Definitie van vereniging

In artikel 1:2 van het voorontwerp van wet wordt een vereniging als volgt gedefinieerd:

“Een vereniging wordt opgericht bij een overeenkomst tussen twee of meer personen, leden genaamd. Zij streeft een belangeloos doel na in het kader van één of meer welbepaalde activiteiten die zij tot voorwerp heeft. Zij mag, op straffe van nietigheid, rechtstreeks noch onrechtstreeks enig vermogensvoordeel uitkeren of bezorgen aan de oprichters, de leden, de bestuurders of enig andere persoon, behalve in dit laatste geval, voor het in de statuten bepaald belangeloos doel”

Met betrekking tot deze definitie stelt de Raad vast dat door de vermelding van de zinsnede ‘in dit laatste geval’ de indruk wordt gewekt dat vermogensvoordelen enkel nog aan derden mogen worden uitgekeerd, voor het in de statuten bepaald belangeloos doel, en niet aan de oprichters, de leden of de bestuurders, voor het in de statuten bepaald belangeloos doel. Volgens de Raad is dit bovendien in strijdigheid met de uitleg in de memorie van toelichting, waarin bepaald wordt dat een sportvereniging haar leden kan toelaten sportfaciliteiten die haar eigendom zijn, gratis of tegen een gunstige prijs te gebruiken, dat een toneelvereniging leden of derden gratis toegang tot toneelvoorstellingen kan geven, dat een vereniging die zich op medische zorgen toelegt deze zorgen gratis verlenen of korting geven aan leden, enz.

De Raad vraagt bijgevolg de definitie van een vereniging in artikel 1:2 in overeenstemming te brengen met de uitleg in de memorie van toelichting, door de zinsnede ‘in dit laatste geval’ te schrappen.

2.7.2 Vereniging zonder winstoogmerk

De Raad merkt op dat in artikel 1:6 van het voorontwerp van wet sprake is van de vereniging zonder winstoogmerk, terwijl dit begrip niet meer gedefinieerd is (in artikel 1:2 wordt enkel de vereniging gedefinieerd) en ook verder in het voorontwerp van wet niet voorkomt. De Raad acht het meer aangewezen louter de term ‘vereniging’ met als afkorting vzw te gebruiken.

2.7.3 Nietigheid van een vereniging

In artikel 9:4 van het voorontwerp van wet worden de nietigheidsgronden voor een vereniging opgesomd. Zo wordt de nietigheid van een vereniging uitgesproken wanneer zij is opgericht met als doel rechtstreekse of onrechtstreekse vermogensvoordelen als bedoeld in artikel 1:4 te uitkering aan haar leden, haar toegetreden leden of aan de leden van haar bestuursorgaan. Volgens de Raad zal het echter moeilijk te bewijzen zijn dat een vereniging is opgericht met een dergelijk doel. De Raad vraagt dat, wanneer een vereniging effectief rechtstreekse of onrechtstreekse vermogensvoordelen uitkeert die niets te maken hebben met het in de statuten bepaald belangeloos doel, de nietigheid van deze handeling zou worden uitgesproken. De Raad wil hiermee vooral vermijden dat verenigingen oneigenlijk gebruikt zouden worden. Volgens de Raad heeft de “op straffe van nietigheid” in de definitie van artikel 1:2 dan ook betrekking op de nietigheid van de betrokken handeling, en niet de nietigheid van de vereniging op zich. De memorie van toelichting bij dit artikel bevestigt deze interpretatie. De Raad vraagt bijgevolg dat de definitie in die zin verduidelijkt zou worden om interpretatieproblemen te vermijden.

2.7.4 Goed bestuur, democratische controle en transparantie binnen de vereniging

De Raad stelt vast dat er een onduidelijkheid is in de bepalingen betreffende het aantal personen die noodzakelijk zijn voor de oprichting van een vereniging. Enerzijds bepaalt artikel 1:2 van het voorontwerp van wet dat een vereniging wordt opgericht bij een overeenkomst tussen twee of meer personen. Anderzijds wordt in artikel 9:2 verwezen naar artikel 2:8, §2, waar volgens punt 3° het aantal leden niet minder mag zijn dan drie. Artikel 9:5 laat opnieuw uitschijnen dat een vereniging slechts twee leden kan hebben. Om redenen van een goed bestuur en een democratische controle vraagt de Raad dat de huidige regel van een minimum van drie leden (artikel 2, 3° vzw-wet) behouden zou blijven. Om dezelfde reden van democratische controle vraagt de Raad het behoud van de regel dat het aantal bestuurders in elk geval altijd lager moet zijn dan het aantal leden van de vereniging (artikel 13, lid 1 vzw-wet).

De Raad heeft tevens vastgesteld in artikel 9:12 van het voorontwerp van wet dat, in vergelijking met artikel 4 van de vzw-wet, geen besluit van de algemene vergadering meer vereist is voor de goedkeuring van de begroting. De Raad vraagt de goedkeuring van de begroting opnieuw op te nemen in artikel 9:12. Dit zorgt bovendien voor een betere coherentie met artikel 9:19, dat voorschrijft dat het bestuursorgaan de financiële situatie en de uitvoering van het budget moet toelichten aan de algemene vergadering.

Volgens artikel 9:21 kan de algemene vergadering over wijzigingen in de statuten alleen dan op geldige wijze beraadslagen en besluiten, wanneer ten minste de helft van de leden op de vergadering aanwezig of vertegenwoordigd zijn. Steeds om dezelfde redenen van democratische controle en transparantie wenst de Raad de huidige quorumvereiste van twee derden te behouden (artikel 8 vzw-wet). De Raad stelt verder vast dat de gebruikte bewoordingen in artikel 9:21 lijken te verhinderen dat, indien het quorum niet is bereikt, de eerste uitnodiging beschouwd kan worden als uitnodiging voor een tweede vergadering. De Raad vraagt om terug te grijpen naar de minder strikte bewoordingen in artikel 8 vzw-wet, die enkel aanduidt dat een tweede vergadering 'kan' worden bijeengeroepen.

In artikel 9:8 wordt een regeling voorzien in geval van een belangenconflict, met name wanneer een bestuurder een rechtstreeks of onrechtstreeks belang van vermogensrechtelijke aard heeft dat strijdig is met het belang van een grote vereniging. Deze regeling geldt dus enkel voor grote verenigingen. De Raad vraagt dit uit te breiden naar alle verenigingen. Enkel wat betreft de publicatie van dit belangenconflict in het jaarverslag, vraagt de Raad niet om dit uit te breiden naar alle verenigingen. Immers, het opstellen van een jaarverslag is slechts een verplichting voor de grote verenigingen.

2.7.5 Sociale ondernemingen

In artikel 8:4 van het voorontwerp van wet worden de voorwaarden bepaald waaraan een coöperatieve vennootschap moet voldoen om erkend te worden als sociale onderneming, die de vennootschap met sociaal oogmerk (VSO) vervangt. De Raad is tevreden dat deze mogelijkheid tot erkenning behouden blijft, maar uit zijn bedenkingen bij de benaming 'sociale onderneming'. Immers, niet alleen in het dagelijkse taalgebruik heeft deze benaming een veel ruimere draagwijdte, waarbij bijvoorbeeld ook vzw's het label van een sociale onderneming toepassen, ook in de Europese context heeft dit begrip een eigen invulling. In het kader van de Social Business Initiative¹⁶ heeft de EU de sociale onderneming gedefinieerd. Volgens de Europese Commissie bestaan sociale ondernemingen uit de volgende drie dimensies:

- Sociale dimensie;
- Economische dimensie;
- Bestuurlijke dimensie.

Dit kan volgens de Raad verwarring creëren en zal de rechtszekerheid niet ten goede komen. Tenzij een andere benaming wordt gevonden die aan deze bezorgdheid tegemoetkomt, stelt de Raad voor de huidige benaming 'vennootschap met sociaal oogmerk' te behouden.

De Raad merkt verder op dat volgens artikel 8:4 de Koning nog de nadere voorwaarden voor een erkenning als sociale onderneming moet vastleggen. Om een juridisch vacuüm te vermijden, vraagt de Raad dat deze erkenningsvoorwaarden reeds gekend zouden zijn en het koninklijk besluit bijgevolg in werking zou treden op hetzelfde ogenblik als de inwerkingtreding van artikel 8:4.

In de memorie van toelichting bij artikel 8:4 wordt onder meer bepaald dat de voorwaarden waaraan een vennootschap die zichzelf een sociale onderneming noemt, moet voldoen, grotendeels samenvallen met die van de coöperatieve vennootschap. Hoewel de Raad erkent dat de meeste VSO's vandaag de rechtsvorm van een coöperatieve vennootschap hebben aangenomen, heeft dit volgens de Raad niets te maken met de voorwaarden die zouden samenvallen, maar met de flexibiliteit die deze vennootschapsvorm biedt in vergelijking met andere vormen. De Raad vraagt bijgevolg dit uit de memorie van toelichting te schrappen.

In de memorie van toelichting wordt verder aanbevolen dat, als er bij de toekomstige aandeelhouders werkelijk geen enkel uitkeringsoogmerk voorligt, best de vzw wordt aangewend, nu zij evengoed economische activiteiten tot voorwerp mag hebben. Volgens de Raad is dit echter voorbarig en ongenueanceerd. Immers, meerdere redenen kunnen voorliggen waarom voor een VSO wordt gekozen, bijvoorbeeld indien het noodzakelijk is om een beperkt dividend te kunnen uitkeren om kapitaal aan te trekken, of nog wanneer een vzw geconfronteerd wordt met een zich terugtrekkende subsidiërende overheid en er naar een andere rechtsvorm gezocht moet worden om andere financiële middelen te kunnen aantrekken, ongeacht of er een dividend uitgekeerd wordt. De Raad vraagt dan ook deze alinea uit de memorie van toelichting te schrappen.

---

¹⁶ http://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/enterprises_nl.

2.8 De coöperatieve vennootschap

De Raad ondersteunt de doelstelling van de minister om, zoals verduidelijkt in de memorie van toelichting, de coöperatieve vennootschap (CV) haar oorspronkelijke eigenheid terug te geven, namelijk een coöperatief gedachtengoed uitdragen. De Raad stelt voor dat het ontwerp van boek 6 eventueel verder zou uitgewerkt worden,

2.9 Overgangs- en inwerkingtredingsbepalingen

Zoals in de memorie van toelichting blijkt, is de minister zich bewust van de ingrijpende wijzigingen die het nieuwe wetboek invoert en wordt in een overgangsperiode voorzien. De Raad heeft tijdens de voorbereiding van zijn advies vastgesteld dat nog heel wat onduidelijkheden rezen over de precieze draagwijdte van de verschillende overgangs- en inwerkingtredingsbepalingen. Volgens de Raad was de wijze van formulering van de desbetreffende wetsartikelen niet altijd even verhelderend. De Raad is er zich van bewust dat een dergelijke hervorming administratieve lasten en kosten voor de rechtspersonen met zich zal meebrengen. Om deze tot een minimum te kunnen beperken, is het volgens de Raad noodzakelijk dat de rechtspersonen duidelijkheid krijgen over welke wijzigingen op hen van toepassing zijn of zij zullen moeten doorvoeren, en binnen welke termijn zij dit dienen te doen. Hiervoor is een heldere wettekst noodzakelijk. De Raad is tevreden dat de experts tijdens de hoorzitting in de subcommissie meer duidelijkheid hebben verschaft en dat zij het voornemen hebben geuit de wettekst aan te passen teneinde deze begrijpelijker te maken.

Volgens de experts gelden drie fundamentele regels, die in drie verschillende wetsartikelen opgenomen zullen worden.

Inwerkingtreding voor nieuwe vennootschappen, verenigingen en stichtingen

Eerst en vooral zal de algemene regel van de inwerkingtreding van regelgeving, met name tien dagen na de publicatie in het Belgisch Staatsblad, in de wet worden geëxpliciteerd. Dit betekent concreet dat vanaf de inwerkingtreding van de wet, nieuwe vennootschappen volledig in overeenstemming moeten zijn met alle regels van het nieuwe wetboek. Bijgevolg zal bijvoorbeeld geen bvba meer kunnen worden opgericht, maar wel een BV volgens het nieuwe regime (dus zonder kapitaalsvereiste).

Inwerkingtreding voor bestaande vennootschappen, verenigingen en stichtingen

Ten tweede wordt het nieuwe wetboek voor het eerst van toepassing op een bestaande vennootschap, vereniging en stichting op de eerste dag van het eerste boekjaar dat aanvangt na het verstrijken van een termijn van één jaar na de bekendmaking van het wetboek in het Belgisch Staatsblad. Met andere woorden, wanneer de wet gepubliceerd zou worden in de loop van 2018, zal voor vennootschappen waarvan het boekjaar overeenstemt met het burgerlijk jaar, het wetboek van toepassing worden vanaf 1 januari 2020. Op de dag dat de wet in werking treedt voor de bestaande vennootschappen, verenigingen en stichtingen, wordt het hele nieuwe wetboek van toepassing, maar de statuten moeten niet onmiddellijk aangepast worden. De bestaande vennootschappen, verenigingen en stichtingen krijgen een termijn van tien jaar om hun statuten aan de bepalingen van het wetboek aan te passen, met dien verstande dat deze aanpassing dient te geschieden bij de eerstvolgende statutenwijziging waartoe zij om eender welke reden zouden overgaan. Echter, ook wanneer de statuten niet zijn aangepast, moeten de dwingende bepalingen van dit wetboek toch worden nageleefd vanaf de eerste dag waarop het nieuwe wetboek van toepassing wordt. Dit betekent dat wanneer een statutaire bepaling strijdig is met een dwingende bepaling uit het wetboek, de statutaire bepaling voor niet geschreven zal worden gehouden.

Ook de aanvullende bepalingen zijn in principe reeds van toepassing, maar van deze aanvullende bepalingen kunnen de statuten afwijken. Omwille van de rechtszekerheid is de Raad tevreden dat in de memorie van toelichting een aantal voorbeelden van dwingende bepalingen zullen worden opgenomen, zoals aangegeven door de experts. De Raad vraagt dat minstens over de volgende belangrijke aspecten van de hervorming in de memorie van toelichting zal worden opgenomen wanneer deze in werking treden en voor welke rechtspersonen zij in werking treden: de bestuurdersaansprakelijkheid, de nettoactief- en liquiditeitstest, toereikend aanvangsvermogen, belangenconflict- en alarmbelprocedure¹⁷.

Rechtspersonen waarvan de rechtsvorm wordt opgeheven

Ten derde geldt voor de rechtspersonen waarvan de rechtsvorm wordt opgeheven, een specifiek regime. Deze rechtspersonen mogen blijven bestaan gedurende tien jaar, maar ze mogen zich omzetten in een andere rechtsvorm. Doen ze dit niet vrijwillig, dan zullen ze na tien jaar van rechtswege omgezet worden in de rechtsvorm die er het best bij aansluit en die in de wet is aangeduid. Gedurende de overgangperiode zullen zij toch reeds de meeste dwingende bepalingen moeten toepassen van de rechtsvorm waarin zij na tien jaar van rechtswege omgezet zouden worden.

De Raad deelt de mening van de minister dat een dergelijke hervorming van het vennootschaps- en verenigingsrecht zo ingrijpend is dat dit een voldoende lange overgangperiode rechtvaardigt. De Raad is dan ook tevreden dat, in tegenstelling tot een eerdere versie van het voorontwerp van wet, de termijn voor de aanpassing van de statuten zowel voor vennootschappen als voor verenigingen en stichtingen op tien jaar is gebracht.

Tijdens de hoorzitting met de experts in de subcommissie werd meegedeeld dat er wordt overwogen een zogenaamde 'opt-in' in het voorontwerp van wet op te nemen, waarbij een bestaande vennootschap, vereniging of stichting zich tussen de tiende dag na publicatie in het Belgisch Staatsblad en de datum van inwerkingtreding op de bestaande rechtspersonen vrijwillig kan onderwerpen aan de bepalingen van het nieuwe Wetboek. De Raad gaat ermee akkoord deze mogelijkheid in te voeren. Tijdens dezelfde hoorzitting werd naar de mening gevraagd wat betreft de datum van inwerkingtreding voor de bestaande rechtspersonen. Verdient het de voorkeur om een vaste datum op te leggen (bijvoorbeeld 1 januari 2020), dan wel de wijze van inwerkingtreding te behouden zoals die nu is voorzien, met name op de eerste dag van het eerste boekjaar dat aanvangt na de bekendmaking van het wetboek in het Belgisch Staatsblad? In dit laatste geval geldt immers een andere inwerkingtredingsdatum voor rechtspersonen waarvan het boekjaar overeenstemt met het burgerlijk jaar dan voor rechtspersonen waar dat niet het geval is. De Raad verkiest echter de vaste datum van 1 januari 2020.

---

¹⁷ Zie artikel 5:133 van het ontwerp van Wetboek voor de besloten vennootschap en artikel 7:215 voor de naamloze vennootschap.

Woonden, onder het voorzitterschap van de heer R. TOLLET, voorzitter van de Raad, de plenaire vergadering van 5 december 2017, bij:

Lid benoemd op voorstel van de representatieve organisaties van de industrie en van het bank- en verzekeringswezen:

Mevrouw DEMBOUR

Lid benoemd op voorstel van de bosbouw:

De heer COOLENS

Lid benoemd op voorstel van de federale socialprofitsector in België:

De heer DEMAN

Leden benoemd op voorstel van de representatieve organisaties die de arbeiders vertegenwoordigen:

Algemeen Belgisch Vakverbond: De heer KOOCHKEKI

Algemeen Christelijk Vakverbond: De heer HANSSENS

Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België: De heer BOGHAERT

Woonden de vergadering bij als deskundigen van de Raad:

Mevrouw VANDORMAEL (ACV),

De heren COSAERT (ACV), PEETERMANS (VBO), SCHEPENS (ACLVB), VAN LAER (Unisoc) en VAN STAEY (Unizo)